

Stedenbouwkundige inpassing Michi-Noeki Wielewaalplein

Gemeente Groningen
29 maart 2021

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Wat is Michi-Noeki	5
3.	De ruimtelijke opbouw van de Oosterparkwijk	6
4.	Locatie Wielewaalplein	7
5.	Voorstellen voor de Zilverdraden	10
6.	Uitwerking en inpassing Michi-Noeki	11

Stedenbouwkundige inpassing
Michi-Noeki Wielewaalplein

in opdracht van de gemeente Groningen
29 maart 2021

2764-100

Infomarkt met bewoners, 2017

Werkbezoek Rijksbouwmeester in Groningen. 2019

Prijswinnaars Who Cares

1. Inleiding

Michi-Noeki is voortgekomen uit de landelijke prijsvraag WHO CARES. Deze is in 2017 door de Rijksbouwmeester Floris van Alkemade uitgeschreven, in samenwerking met stichting Humanitas en de Raad voor Volksgezondheid en samenleving, de gemeenten Almere, Groningen, Rotterdam en Sittard-Geleen met Provincie Limburg. De prijsvraag richt zich op de directe vraag hoe wijken beter kunnen worden ingericht voor ouderen, die steeds langer thuis blijven wonen. Onderliggende vraag is de toenemende eenzaamheid, die niet aan leeftijd is gebonden, en hoe deze is te adresseren.

De prijsvraag levert 174 voorstellen voor nieuwe vormen van wonen en zorg op. Twintig ontwerpen worden verder uitgewerkt in de tweede ronde. In die tweede ronde worden de ideeën uitgewerkt samen met lokale partijen en bewoners. De jury selecteert na de tweede ronde per gemeente een

winnaar en een runner-up of twee winnaars. Prijsvraaglocatie in Groningen was de Oosterparkwijk. De inzending Michi-Noeki voor deze locatie valt in de prijzen en wordt Runner Up. Het idee is uitgewerkt in een multidisciplinair teamverband. Michi-Noeki kan op veel bijval rekenen van bewoners uit de Oosterparkwijk, maar ook van bewoners en bestuurders uit andere steden. Het idee krijgt bovendien veel aandacht in de media.

Tot realisatie komt het voornamelijk niet. In 2018 besluit de Rijksbouwmeester met steun van de ministeries van BZK en VWS een vervolg te geven aan de prijsvraag WHO CARES. De community of practice ondersteunt implementatie van de ontwerpen van WHO CARES. Op de boot van Platform GRAS ontmoet Rijksbouwmeester Floris Alkemade op 28 maart 2019 vier van de vijf teams die meededen aan WHO CARES in

de Groninger Oosterparkwijk. Tijdens dit bezoek wordt de stand van zaken rond de teams en de ontwikkelingen in de wijk en de stad besproken.

In januari 2020 pakken gebiedsmanager Nienke Alkema en beleidscoördinator Oude Wijken Frank Brander de draad op. Tijdens de eerste bijeenkomst worden actuele ontwikkelingen besproken en wordt de business case doorgenomen. Daarbij zijn verschillende domeinen binnen de gemeente vertegenwoordigd en zitten ook bewoners aan tafel.

Juli 2020 wordt de Regio Deal Groningen Noord gesloten, die een impuls moet geven aan kwetsbare wijken, waaronder de Oosterparkwijk. Met het beschikbaar komen van extra middelen kan de realisatie van Michi-Noeki voortvarend ter hand worden genomen. Jasper Klapwijk van Kantelingen neemt vanuit de Community

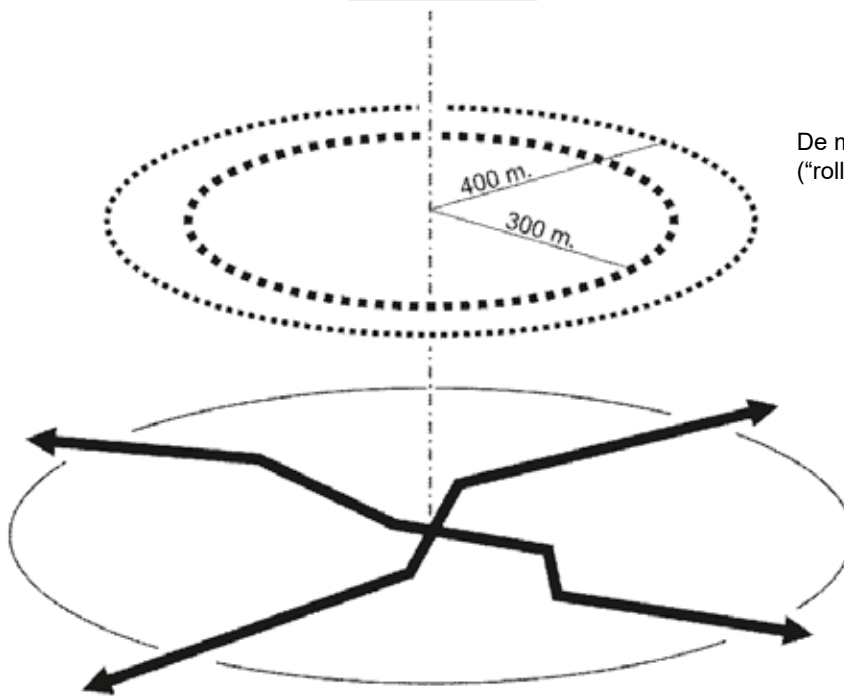
of Practice de project-organisatie op zich, Tom Bullens en Irene Edzes van bureau Vollmer & Partners richten zich op het concept, de ruimtelijke visie en de stedenbouwkundige inpassing en Arjan de Nooijer van dNArchitectuur verzorgt de architectonische uitwerking.

Een eerste afstemming met direct omwonenden heeft inmiddels online plaatsgevonden. De Corona-uitbraak heeft een aantal aspecten zichtbaar gemaakt die voorheen minder werden onderkend:

- er is veel bereidwilligheid om in eigen buurt iets voor elkaar te doen;
- met name jonge mensen zijn flexibel in werkplek en juist ook onder jonge werkende mensen is er animo om de Michi-Noeki als werkplek te zien waar je je tegelijkertijd maatschappelijk nuttig kunt maken.

De Michi-Noeki

De maximale loopafstand ("rollatorafstand")

Het netwerk van Zilverdraden

Impressie Michi-Noeki

Het logo

2. Wat is Michi-Noeki

Uit divers onderzoek is naar voren gekomen dat ouderen en mindervaliden een afstand van 3 tot 400 meter zelfstandig kunnen overbruggen. Als voorzieningen op grotere afstand liggen worden deze veelal gemedend en blijven mensen thuis. Door dit mechanisme heeft de schaalvergroting die de afgelopen decennia in de wijken heeft plaatsgevonden, vereenzaming in de hand gewerkt.

In basis is Michi-Noeki een ongedwongen rustplek met toilet, verbonden door goed begaanbare, veilige routes en ingebed in bestaande voorzieningen en sociale verbanden. De naam is afgeleid van de Japanse Michi-no-eki: een goed toegeruste halteplaats op het brandpunt van verkeersstromen. Vertaald naar de woonwijk: koffie op het hoekje. Het zijn gezellige ontmoetingsplaatsen met leestafel, kitchenette, uitleenkast, buurtinfo, invalidentoilet en buitenbank. Ze zijn de hele dag open en worden

bemand door professionals en vrijwilligers, die een oogje in 't zeil houden, informeren, signaleren en zo nodig doorverwijzen.

Michi-Noeki's op een loopafstand van vierhonderd meter maken de wijk kleiner. Samen met bewoners worden zorgvuldig plekken in de wijk uitgekozen. Zij zijn met elkaar verbonden door 'zilverdraad': optimaal ingerichte routes voor slenteraars als ouderen, kinderen en flaneurs. Met de Michi-Noeki creëren we schakels die mensen een beweegreden geven en hen helpen om zich in het sociale leven te begeven.

3. De ruimtelijke opbouw van de Oosterparkwijk

De Oosterparkwijk wordt ingekaderd door waterwegen. Aan de zuidzijde door het Verbindingskanaal, aan de noordzijde door de Oosterhamrikkanaal en aan de oostzijde door het Van Starckenborgh Kanaal. Aan de stadskant wordt de begrenzing gevormd door het UMC en de Petrus Campersingel. De wijk kent meerdere buurten en is rijk aan parken en singels. De structuur is helder en opgebouwd rond een aantal rechte straten. Er bevinden zich twee centra in de wijk die beide gesitueerd zijn op het knooppunt van structuren en dooraderd zijn door een langzaamverkeersroute richting het centrum. Deze tweepolige opbouw is mede te verklaren door de barrièrewerking van het UMCG die een route over de middenas onmogelijk maakt.

De twee wijkwinkelpunten betreffen het Linnaeusplein en de omgeving van het Wielewaalplein. Het oostelijk deel van de wijk kent een eigen karakter en is eerder oost-west

georiënteerd. Het langgerekte Pioenpark vormt daarin de dragende structuur. In en aan het park zijn diverse voorzieningen gesitueerd, zoals de Siebe Jan Boumaschool en de omgeving van het Annie Tak belevingsveld en Toentje.

Michi-Noeki richt zich zoveel mogelijk op bestaande routes en op plekken waar de kans op synergie het grootst is. Dit zijn plekken waar al reuring is, doordat er voorzieningen zijn zoals een speeltuinvereniging, een openbaar vervoershalte, winkels of een buurtvoorziening. Samen met bewoners worden plekken gedefinieerd en met oog voor de stedenbouwkundige opzet van de wijk en de actieradia rond de halteplekken zijn de routes en halteplekken bepaald. Uit het overleg met de omwonenden is de kenmerkende structuur van de wijk blootgelegd en zijn vier brandpunten aangeduid waar routes samenkomen en voorzieningen zich clusteren.

Wielewaalplein richting Sint Franciscuskerk

Wielewaalplein richting Zaagmulderweg

Wielewaalplein richting Zaagmuldersweg

Wielewaalplein vanaf Oosterparkheem

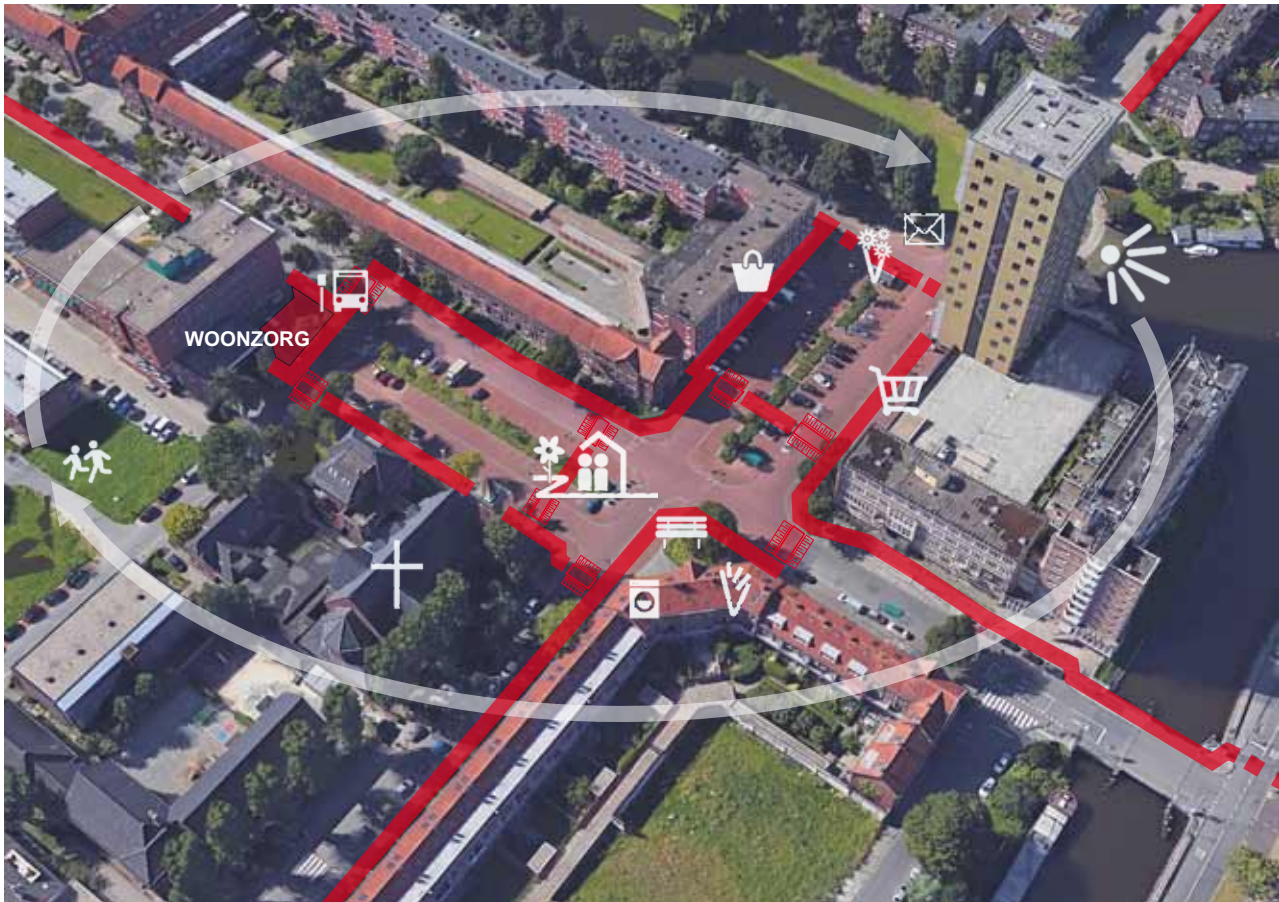
4. Locatie Wielewaalplein

De vier locaties in de Oosterparkwijk waar in het voorstel uit 2017 Michi-Noeki's waren bedacht worden opnieuw in kaart gebracht. De locatie aan het Wielewaalplein wordt als uitgewerkt. Hier speelt ook de huisvestingskwestie van een lokale winkel in rookwaren. Een groep bewoners heeft het initiatief genomen om de zaak voor de wijk te behouden. Onderzocht wordt of Michi-Noeki gecombineerd kan worden met lokale bedrijven als de winkel in rookwaren en de bloemenkiosk.

De gemeente heeft de plek tegenover de Sint Franciscuskerk aangewezen als te onderzoeken locatie. Daarbij is aangegeven dat rekening moet worden gehouden worden met een aantal vaste gegevens, omdat met de verplaatsing ervan veel kosten zouden zijn gemoeid:

- het recent aangelegde zebrapad over de Zaagmuldersweg;
- het betaalapparaat voor parkeren;

- de lantaarnpaal bij het zebrapad;
- de ondergrondse afvalberging (die overigens wel 180 graden gespiegeld kan functioneren).

De opbouw van het Wielewaalplein en omgeving en positionering van de Michi-Noeki

De omgeving van het Wielewaalplein biedt een breed spectrum aan voorzieningen, zoals onder andere een supermarkt, winkels, wasserij, snackbar en bloemenkiosk. Daarnaast bevindt er zich het woonzorgcentrum Oosterparkheem en de Sint Franciscuskerk en is er een bushalte. Het Wielewaalplein is daarmee een vanzelfsprekend brandpunt in de wijk. Het is niet toevallig dat deze locatie naar voren kwam uit de buurtparticipatie als een goede locatie voor een Michi-Noeki.

Het Wielewaalplein staat in open verbinding met de pleinruimte aan de Zaagmuldersweg. Samen vormen zij een tweeluik die nu onduidelijk in elkaar over gaan. Door de Michi-Noeki en kiosk te situeren op het scharnierpunt tussen deze twee ruimtes ontstaat er voor beide ruimtes een logisch focuspunt. Het vormt daarmee een verbindende schakel in de wijk.

De omgeving is sterk gedomineerd door gemotoriseerd verkeer. Het Wielewaalplein en het plein aan de Zaagmuldersweg kennen veel parkeerplaatsen en weinig verblijfsruimte. Michi-Noeki wil daar een verbetering aanbrengen en draagt bij aan de verblijfskwaliteit.

Positie Wielewaalplein Michi-Noeki Variant 1

Positie Wielewaalplein Michi-Noeki Variant 2

Voor de positie van de Michi-Noeki halteplek zijn twee voorstellen gedaan. Bij Variant 1 is het paviljoen meer naar voren geschoven en beter in het zicht. Variant 2 heeft echter de voorkeur gekregen, met name vanuit verkeerskundig oogpunt. Dit houdt verband met de geplande busbaan die via de Vinkenstraat loopt en richting af zal zwaaien.

passend is op deze plek, dat de entrees van de kiosken dan beter gescheiden zijn en dat de parkeerplaatsen beter zichtbaar en daarmee ruimtelijk beter ingepast zijn.

Voor het voorkeursmodel is de Michi-Noeki-halte uitgewerkt in verschillende varianten, waarbij een combinatie is gemaakt met een commerciële ruimte die gebruikt kan worden voor de winkel in rookwaren. Aanvankelijk is overwogen om het paviljoen op te delen, aan weerskanten van het voetpad. Omdat het gunstig is als de functie tegen elkaar aanliggen, bijvoorbeeld voor het delen van een toilet, zijn de gebouwtjes tegen elkaar geplaatst. Tevens was geconstateerd dat een geclusterd ensemble ruimtelijk beter

Fragment route-analyse Vinkenstraat

Voor

Na

5. Voorstellen voor de Zilverdraden

Voor de omgeving van het Wielewaalplein zijn enkele voorstellen gedaan voor de verbetering van de toegankelijkheid. Op basis van de participatie en onze analyses hebben wij in eerder stadium de Zilverdraden tussen de Michi-Noeki's bepaald. Deze routes zijn grotendeels prima voorzien van trottoirs en oversteekplaatsen en voor 90% toegankelijk. De overige 10% vormt echter een wezenlijke botte-neck voor ouderen en andere mensen die slecht ter been zijn. Uit sociologisch onderzoek blijkt dat dergelijke obstakels de reden voor veel ouderen zijn om thuis te blijven. Derhalve is het slechten van deze hindernissen een wezenlijk onderdeel van het plan.

De ingrepen die worden voorgesteld zijn relatief eenvoudig en bestaan onder andere uit het vlak leggen van de tegels, het zorgen voor geleidelijke (liefst gelijkvloerse) oversteekplaatsen, het

weghalen van obstakels op het voetpad (palen, fietsenstalling, etc.) en het zorgdragen voor goede oriëntatie, aanduiding en verlichting. Bovenstaande montages geven een schematisch beeld van deze relatief eenvoudige ingrepen die voor veel bewoners een wereld van verschil kunnen maken.

De ingrepen zullen waar kan onderdeel zijn van gepland onderhoud of herinrichting. Na realisatie van twee Michi Noeki's zal de route daartussen goed onderzocht moeten worden op toegankelijkheid.

Impressie Michi-Noeki in vogelvlucht

Impressie Michi-Noeki richting Sint Franciscuskerk

6. Uitwerking en inpassing Michi-Noeki

Bij de uitwerking van de Michi-Noeki is zorggedragen voor een goede stedenbouwkundige inpassing. Daarbij is onder andere rekening gehouden met:

- De oversteekbaarheid van de weg op een logische plek in de verkeersstructuur;
- Het handhaven van de afvalinzamelplekken en andere voorzieningen in het gebied, zoals aangegeven op pagina 7 van deze notitie;
- Het maken van een alzijdig volume;
- Het bieden van interessante zichtlocatie voor de tabakszaak;
- Het bieden van een passende locatie voor de Michi-Noeki;
- Het handhaven van een mooie zichtlijn op de Sint Franciscuskerk;
- Behoud en versterking van het groen;
- Het zorgdragen voor een overzichtelijke indeling en aankleding die molestbestendig is.

De genoemde aspecten tonen aan dat de Michi-Noeki zorgvuldig is ingepast in ruimtelijke opzicht. Daarnaast zal het ook sociaal een belangrijke bindende functie vervullen.

Impressie Michi-Noeki vanaf Zaagmulderwseg, door dNArchitectuur

VOLLMER &
PARTNERS

stedebouw en landschap

adres

Arnhemseweg 6
3817 CH Amersfoort

telefoon

033 285 1685

e-mail

info@vp.nl

website

www.vp.nl